

Nf. 24.

AENIGMA PROPHETICVM

Ierem. XXXI, 22.

FEMINA CIRCUMDA-
BIT VIRVM,

IN NATIVITATE CHRISTI SOLVTVM,
CIVIBVS ACADEMIAE FRIDERICIANAE

IN NATALITIIS CHRISTI FERIIIS

MEDITANDVM PROPONIT

P. R O R E C T O R

IOAN. HENR. MICHAELIS,

S. THEOL. PROF. ORD.

VNA CVM

CANCELLARIO, DIRECTORE,

CETERISQVE

PROFESSORIBVS

EIVSDEM ACADEMIAE,

AO. CIO IOCC XXXIII.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS KITTLERIANIS.



Quod in natalicia Christi nocte Angelus pastoribus in Bethlehemitico agro sublimi voce prædicauit Luc. II, 11. *Natus est vobis hodie Seruator, qui est Christus Dominus, in urbe Davidis, id vt omnibus in vniuersum ætatibus iucundum & salutare, sic diu & ab omnibus retro sæculis promissum expectatumque fuit nuncium.* Prima eius promissionis stamina in Proteuangelio, de Semine mulieris caput serpentis contrituro, quærenda sunt Gen. III, 15. eadem vero per texta magis, & clarius euoluta sunt subsequens sæculis, tum per Patriarchas, tum per Prophetas veteris œconomia: vt cæcutire eum oporteat, qui nihil huius mysterii siue in Pentateucho Moïsi, siue in Prophetarum scriptis ac Psalmis peruidere se putat.

Vti autem generatim Deus *multifariam multisque modis* olim locutus est Patribus in Prophetis Hebr. I, 1. ita quoque vaticinia de futura Christi natiuitate, & aliis cum ea cognatis, & ad illam pertinentibus argumentis, diuersi generis sunt, alia quidem clara, manifesta, & eum in modum comparata, vt, nisi data opera oculos occludas,

das, planissime se mentibus ingerant; alia vero inuoluta & ænigmatica, ita vt ad soluendum illa opus esse videatur, non Oedipo coniectore, qui Sphingis ænigma enodauit, sed Simione quodam, aut Salomone, quos propter problematum ænigmatumque solutionem sacræ litteræ concelebrant. Visum est nempe sapientiæ diuinæ, claris de hoc mysterio oraculis obscuriora & magis inuoluta interponere: illis quidem fami legentium occurrere, ansamque conquerendi de obscuritate præcidere; his vero studium nostrum ciere, fastidiumque detergere voluit.

Erunt heic forte qui dicent: Si ænigmata ex parte sunt, quæ sacri vates de conceptione ac natiuitate Filii Dei cecinerunt, erunt igitur velut insolubiles nodi, & frustra in illis intelligendis ac interpretandis nos exercebimus! Verum vtur concedamus, ænigmata hæc prophetica ante natiuitatem Christi comparate difficiliora fuisse, quam post eam, vbi euentus ipse ænigmata illa resoluit, atque in luce posuit; tamen si a posteriori, & post complementum suum spectentur, passim deprehenduntur adeo perspicua & clara, vt celebris theologus MOSES AMYRALDVS in illis admiratus alicubi fuerit *evidentiam obscuram*, seu, vt nos quidem dicere mallems, *obscuritatem eidentem*. Quæ est quidem *παράδοξος* sententia, & veluti *συνδόξαλον*, contradictionem in adiecto (vt videri possit) inuoluens; & tamen verissima.

Hoc vt ne temere dixisse culpemur, illustrabimus rem triade exemplorum, ex aliis argumentis prophetis depromptorum: ac tum ad princeps aliquod ænigma, de conceptione & natiuitate Christi ex virgine, quod partem facere possit meditationis vestræ natalitiæ, o florentissimi Ciues, progrediemur. Quærimus enim: Annon prius, quam euenisset, ænigmatis instar fuerit, quod Elisæus tribuno Israelitici regis, quærenti, num, si vel foramina Deus in cælo faceret, futurum esset, vt postero die Satum vnum similaginis, itemque duo Sata hordei vno venirent

ficio in porta Samariæ? dictavit 2 Reg. VII, 2. *Ecce, tu visurus es oculus tuis, & inde tamen non comedas.* Et tamen euentus id fecit planissimum, quam idem tribunus postero die portæ Samariæ præfectus, a populo vitro citroque cursante ad mortem vsque conculcatus est, ibidem v. 16. sqq. Sic porro ænigmati formam habuit, quod idem Elifæus Hazaeli, ad se ablegato, vt quæreret, num Benhadadus Syriæ rex a morbo suo conualiturus esset? responsum dedit 2 Reg. VIII, 10. *Dic ei: Vivendo viues; sed ostendis mihi Dominus, eum omnino moriturum esse.* Sed euentus mox subsequutus interpretem ænigmati egit. Nam victurus, & a morbo suo conualiturus fuisset Benhadadus, nisi violenta accessisset manus: moriturus vero erat, quia (quod Propheta mente simul præuiderat) ipse nuncius Hazael, parricida Benhadadi futurus erat v. 15. Denique huius generis fuit illud Ezechielis de Sedekia Indæorum rege vaticinium, Ezech, XII, 13. *Curabo eum abduci* (captiuum & exulem) *Babylonem, in regionem Chaldæorum; & vero eam non videbit.* Venire Babylonem, & Babylonem tamen non videre, videbantur conciliari inuicem vix posse: & conciliauit ea tamen euentus, quum Sedekias ante, quam Babylonem abduceretur, apud Riblam in Syria luminibus priuatus esset, 2 Reg. XXV, 7. Quam inuicem auctor est IOSEPHVS *Antiq.* lib. X. c. VII, & VIII. in causa fuisse, vt Sedekias Ezechielis vaticinio idem derogaret, quod id videretur ipsum pugnare secum. Nempe euentus ipse ostendit, prædictiones illas, vt ænigmatiças, tamen fuisse quam exactissimas, summaque factas exactitudine.

Hæc vbi generatim de ænigmatibus prophetiças præfati sumus, trans-eamus iam speciatim ad vaticinia ænigmatiça de conceptione & natiuitate Christi. Possemus plura eius generis & arguementi adferre oracula: sufficere vero nobis ex pluribus vnum illud Ier. XXXI, 22. *Vsque quo subduces te, o filia auersa! Quoniam creauit Dominus nouum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRVM.* Ænigmati id formam habere, modus ipse enunciationis ostendit; vt pote in originali lingua non definite conceptus, sed indefinite: non vt B. LVTHERVS reddidit, *Das Weib wird den Mann umgeben*; sed indefinite, *Ein Weib wird einen Mann umgeben*, velut sermo esset de vago nec satis cognito Obiecto. Veluti diceret Propheta: Hic est sapientia; qui pollet mente, computet & coniectet, quæ sit illa *Femina*, quis ille *Vir*, quid denique *Circumdare*.

Et fuisse id omnino ænigma his, qui vel ante natiuitatem Christi vixerunt, vel post natiuitatem Christi in Iudaica perstiterunt *apostoli*, hoc (vt de recentioribus Iudæis iam prætermittamus) vel vetustissimi sacri Codicis metaphrasæ suo nos docuerunt exemplo. Etenim LXX Græci (in quorum versione vaticinium hoc ad c. XXXVIII, 22. inuerso Capitu ordine translatum est) posterius eius comma sic reddiderunt: *Ἐκτισ ὁ κύριος οὐρανῶν ὡς ναυτίλιον καὶ ἡ γῆ, ἐν σαρκὶ περιελύσονται ἄνθρωποι*, id est, *Creauit Dominus salutem ad plantationem nouam: In salute circuibunt homines.* Chaldæus vero interpret IONATHAN ita: *Ecce creauit Dominus nouum in terra:*
Popu-

Populus domus Israelis congregabuntur ad Legem. Ac LXX quidem Græci, si ænigma hoc propheticum ignorabant, verba eius debuerant retinere, ut lectoribus suis, si non facilem & obuium sensum proponerent, tamen eius inquirendi ansam relinquerent: iam vero, dum sensum plane alienum, & neque cum vocibus ipsis neque cum Grammatica conciliabilem, supposuerunt, merito censentur leges bonorum interpretum migrauisse, quod sensum, quem referre ex textu debuerant, inferre ei præsumserint. Quod vero ad Chaldaicum paraphrasten IONATHANEM attinet, is pariter a textu orationis prophetiæ, & ab eius littera, iusto liberius diuagatur, tropice sumens verba, quæ tamen proprio capi poterant debebantque sensu. Videtur is in mente habuisse illam interpretandi rationem, quam & celebris Iudeus DAV. KIMCHI in Comm. suo ad h. l. sequitur: *vt femina populum Israeliticum, vis Dominum Deum Israelis, circumdare vero virum conuersionem Israelis ad Deum suum notet.* Atqui sententia ista vel hoc premitur incommodo, quod *feminam, de qua* textus loquitur in tertia persona, confundit cum altera illa *filia auersa, ad quam* oratio in hoc vaticinio directa est. Peccat item, quod rationem & medium terminum cum ipsa confundit conuisione. Etenim conclusio hæc est, *Quousque subducesse, o filia auersa!* quod perinde valet, ac si negatiue diceretur? *O popule Israelitice, qui sub veteri oeconomia auersus a Deo & vis eius fuisti, abhinc non debes te ultra subducere, & auersus manere.* Ratio vero, & causa mouens est: *Quoniam creauit, creare decreuit, & suo tempore creabit tam certe, ac si iam creauisset, nouum quid super terram: Femina circumdabit virum.* Quod si ergo huius propositionis sensus is esset, quem ei subiecit IONATHAN, conclusio probaretur per se ipsam hoc modo: Non debes te amplius subducere & auersus manere, seu, quod perinde est, debes te conuertere, quare? quoniam creabit Dominus nouum quid super terram: populus Israeliticus conuertetur ad Deum. Præterea non est id, ad quod IONATHAN animum intendit, nouum quid, & priscais temporibus inauditum, vti tamen in textu nostro vocatur. Vt enim, intermediis seculis prætermisiss, ad initium constituta ecclesiæ & reip. Israelitice regrediamur, nonne eidem populo, cum respectu ad primam eius ætatem, simili modo dixit Deus apud eundem prophetam Ier. III, 2. *Recordatus sum tibi pietatis iuuentutis tue, & amoris sponsaliorum tuorum, cum me sequeris in deserto, in terra non conseminata.*

Offenderunt igitur illi metaphrastæ, ænigma hoc fuisse sibi inexplicabile, quid vero? nam ipsius ænigmatis vitio? non, sed culpa interpretum, qui, cum vaticinium, ex confessione ipsorum Iudeorum, ad tempora debuerant pertinens, præ manibus haberent, non recogitauerunt (vti quidem debuerant) oracula huic prorsus gemina & parallela, v. g. de *femine mulieris conuicturo caput serpentis* Gen. III, 15. de *virgine gravida futura, filiumque parturura, cuius nomen esset vocatura Immanuel* Esa. VII, 14. de *puero item nascituro nobis, filioque nobis dando, super cuius humero principatus ipsius esset futurus, & cuius nomen vocandum esset Mirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater aternitatis, princeps pacis* e. IX, 5. & denique de *Israelitis a*

Deo

Deo tradendis usque ad tempus Parietura, quo hæc peperisset Mich. V, 2. Vtpote quibus veluti clauibus instructi vsque veteres interpretes potuissent, dummodo voluissent, nec stupori suo succubuissent, ænigma hoc rest-rare.

Nobis utique, qui christiani sumus, multo est solutio huius ænigma-tis, quam illis, facilior: vtpote qui pralucet nobis habemus nouissimam illam angeli Gabriælis prædictionem, ipsi huic Feminae *Georðua*, de qua Ieremias cecinit, factam Luc. I, 31. *Ecce, concipies in utero, & paries Filium, cuius nomen vocabis Iesum*; neque minus nouimus prædictionis illius imple-mentum, a Matthæo indicatum c. I, 22. 23. *Hoc totum factum est, ut im-pleretur dictum a Domino per Prophetam. dicentem: Ecce virgo grauida erit & pariet Filium, cet.*

Ita igitur si explicamus oraculum Ieremianum, omnibus atque singulis verbis sua constabit emphasis. Id quod ratione Subiecti non minus, quam Prædicati, nobis edisserendum est. SUBJECTUM ænigmatica propositionis non est *Vxor* aliqua, seu *Coniux*, sed *נקבה* *Femina*: quod nomen meri est sexus, vti ex Gen. I, 27 intelligi potest, personam notans, quæ non nisi *Femina* est, consideratam non in matrimoniali, sed veluti in naturali statu: talem scilicet, qualem Esaias apertiore & specifico nomine *העלמה* *Virgi-nem* adpellauit c. VII, 17. In Prædicato attendenda sunt nobis tum Obiectum tum Actus.

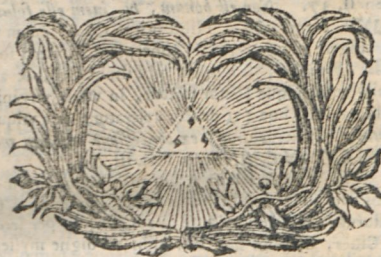
OBIECTUM est *גבר* *Vir*: quod Nomen vtut marem, seu virilitis *sexus* hominem quemlibet notare possit, vt Iob. III, 3. *Pereat dies, quo na-tus sum, & nox qua dictum, conceptus est (גבר) vir*; hoc loco tamen illum generaliore significationem excedat oportet. Nam si generaliore isto signi-ficatu veniret heic, propositio nihil habere *nouæ* atque insolite veritatis, quam notam tamen Deus ipse ei præfixit: quia hoc est quotidianam & ob-soles. Sumitur ergo Nomen strictiore significatione, non solum quo *adultum marem* denotat, oppositæ ad minores atque impuberes Ier. XLI, 16. c. XLIII, 6. sed etiam multo magis, quo *validum, robore pollentem, & victoriosum virum*, seu *heroa* dicit, vt Iob. XXXVIII, 3. *Accinge (גבור) veluti heros lumbos tuos*; & quatenus id synonymum est *גבור* *forti*, vt Ps. XVIII, 26. si conseras parallelum 2 Sam. XXII, 26. vbi qui illic *גבר* *Vir*, heic *גבור* *fortis* adpellatur. Hæc igitur significatione si capiatur vox, propositio hæc ænigmatica æque saltem erit *magis*, hoc est, noua quidem & admirabilis, & tamen verissima, ac illa Christi Ioh. III, 3. *Nisi quis renatus fuerit de-nus, non potest videre regnum Dei*, ad quam reponebat Nicodemus v. 4. *Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? numquid potest in ventrem ma-tris sue iterato venire, & nasci?* itemque hæc eiusdem vatis Ier. XXX, 6. *Interrogat & videre, num pariat VIR: quare ergo vidi omnis VIRI manum super lumbos suos, ad instar parturientis?* Respicitur quam maxime ad di-uitiam Christi naturam, quæ in virginali utero Mariæ se humanitati eius per-unionem personalem coniunctura, & cuius respectu Filius ille ex Virgine na-scitur.

citurus, præter alia nomina, etiam illud אֱלֹהֵי גִבּוֹר seu *Dei fortis*, ex Esa. IX, 5. habiturus esset.

Denique ACTUS ipse, quo Subiectum, *Femina*, in hocce Obiectum suum, *Virum*, esset acturum, exprimitur Verbo תְּסַבֵּב *circumdabis*. Quid hoc vero sibi valet? num quod femina ambitura esset sponsum, seu virum? contra quam fieri assolet in vita communi, ubi non sponsa sponsum, sed sponsus sponsam quarit & ambit. Atqui hoc nihil esset *noui in terra*: quia, ut ordinarie sponsus sponsam quarat, tamen non raro contingit, ut, inuerso velut ordinem, non viri sponsas, sed feminae sponso ambiant. Nonne cum Esaias, quum de maribus Israelitis magna copia gladio interituris prædixisset, c. IV, 1. *Adprebendent*, inquit, *septem mulieres virum unum die ipso, dicentes; Panem nostrum comedimus, & vestem nostram induemus; tantummodo vocatur nomen tuum super nos, & auferet probrum nostrum*. An forte, quod femina marito suo adidua, & valut indiuulso nexu a latere futura esset? Atqui nec hoc esset *nouum* quid, sed regulare & ordinarium, secundum illud Gen. II, 17. *Non est bonum, hominem esse solum: faciam ei adiutorium (כְּנֶדֶד) coram ipso*. Nihil igitur restat, quam ut *circumdare* idem sit ac vtero cingere, concipere, & conceptum in vtero fouere vsque ad tempus natiuitatis. Proinde, si quidem ad Filium Dei, & ad substantiale illud Verbum Dei, eundemque Deum fortem, in vtero virginis Mariæ conceptum, & ex illa natum, hoc (vt debet) referatur; erit vtique, & est pars illius *mysterii pietatis (ἐκδωκὸς υἱοῦ)* ex confessione omnium magni: **DEVS MANIFESTATVS EST IN CARNE**; 1 Tim. III, 16.

Intellexisti ergo, o Fridericiana Academia, tuque inprimis, o florentissima lueneris academica, quid hoc *noui* sit, quod Deus se in plenitudine temporis facturum esse, dudum ante quam faceret, per Ieremiam prædixit. Et vero, o Ciues, dubium non est, quin, si digne mysterium hoc reputaueritis, & illuminatis a Spiritu sancto oculis mentis intuiti fueritis, sancta admiratio, & sancta veneratio erga Deum, qui propheticum hoc ænigma plus quam ante XVII sæcula opere & euentu ipso resoluit, animos vestros occupatura sit, ita vt & de vobis valeat, quod de Iudæis, admiranda opera Christi spectantibus olim dicebatur Luc. V, 26. *Stupor adprehendit omnes, & magnificauerunt Deum; & repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus mirabilia (μαρὰθαῖα) hominis*. Certe hoc ingens illud mysterium est, cuius admiratio animos vestros, vt omni tempore, ita in natalitiis hęc feriis inprimis, tenere & occupare debet, & quod hunc in finem ex sacris cœtus christiani pulpitis publice his diebus personabit. Recogitato autem, idem hocce mysterium, quia est *nouum* quid *in terra*, nouos quoque a vobis requirere animos, nouas mentes, nouam indolem, nouos mores: vt si vsquam, certe heic & de tempore noui fœderis valeat illud: *Hic dies aliam viciat, & in æternum relegetur omnis vitiosa & sordida mali moris vetustas; vt & vos noui fiat* homines, & creatura noua, secundum illud Apostoli 2 Cor. V, 17. *Siquis in Christo est, noua est creatura: vetusta præterierunt.*

terunt. ecce facta noua sunt omnia. In primis uero ad animum retocate,
& uobis quoque dictum putate illud, quod in oraculo illo Ieremiano uobis
proposito primum locum occupat: *Visque quo! usque quo subduces te, o fi-*
lia auersa! Subduces te Deo, subduces te disciplinae, subduces te uerbo
Dei! Agite ergo, ut quisque uestrum iam non desideris hominum, sed uo-
luntati Dei, quod reliquum est in carne uiuas temporis. Sufficit enim prae-
teritum tempus ad uoluntatem gentium consummandam, his qui ambulau-
runt in luxuriis, desideris, uolentis, comestationibus, potationibus.
P. P. in feriis natalitii. A. cio iocccxxxiii.



Ja 1586

ULB Halle
001 508 687

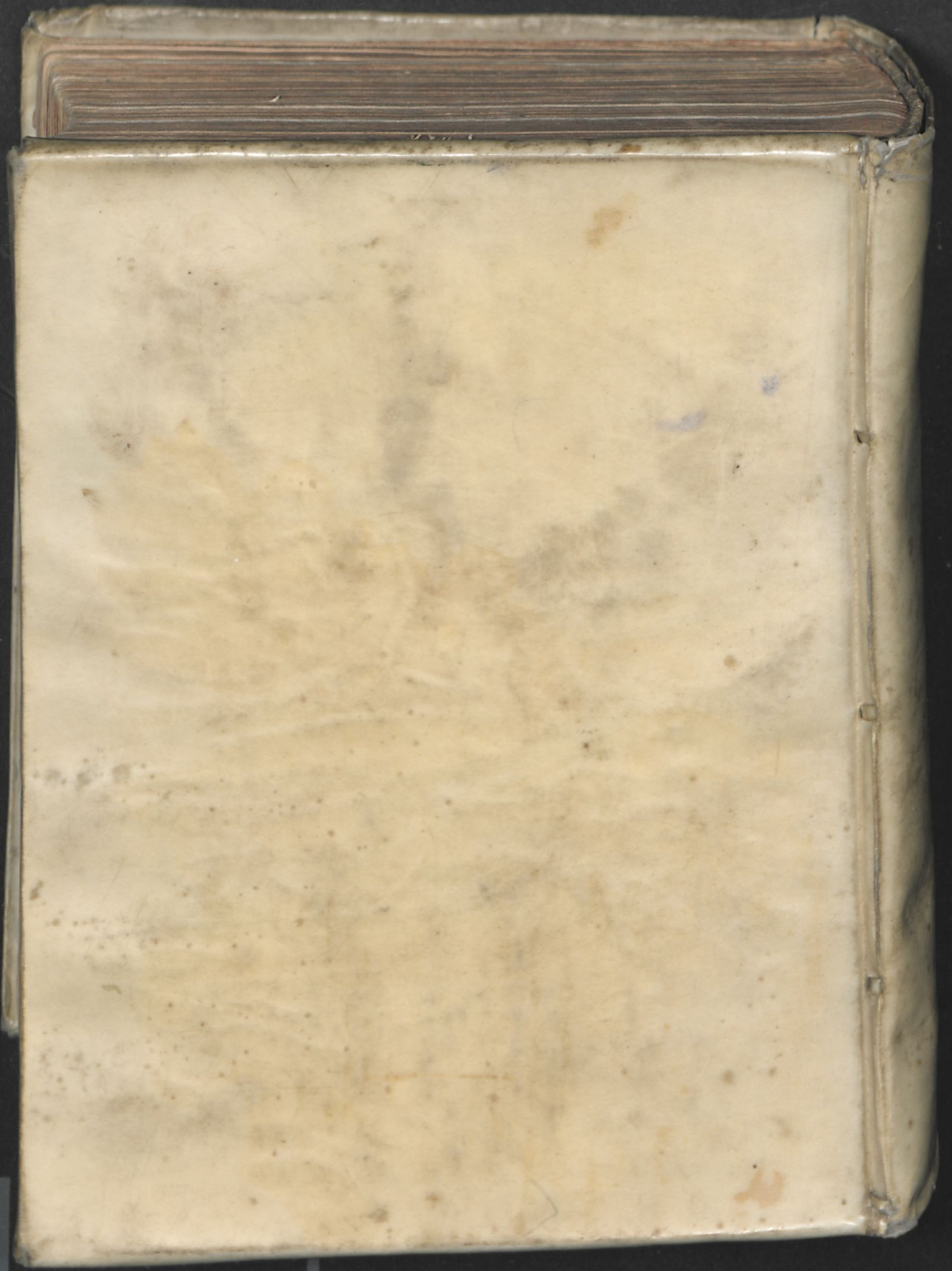
3



St

V. 17





inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

93

AENIGMA PROPHETICVM

Ierem. XXXI, 22.

FEMINA CIRCVMDA-
BIT VIRVM,

IN NATIVITATE CHRISTI SOLVTVM,
CIVIBVS ACADEMIAE FRIDERICIANAE

IN NATALITIIS CHRISTI FERIIS

MEDITANDVM PROPONIT

P. R O R E C T O R

IOAN. HENR. MICHAELIS,

S. THEOL. PROF. ORD.

VNA CVM

CANCELLARIO, DIRECTORE,

CETERISQVE

PROFESSORIBVS

EIVSDEM ACADEMIAE,

AO. MDCCCXXXIII.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS KITTLERIANIS.

